

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiu lu abonamentulu:	Pretiu lu insertiuniloru:	Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutululu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . . . 3 „ 50 „		

Despre scóla in genere, si despre cea crestina ortodocsa in specie.

*Schola quae se genio seculi accomodat
Splendidissima, quae illum emendat optima.
Scol'a care se acomoda genului seculului
E cea mai splendida, éra care ilu indrépta
e cea mai buna!*

Mejeretto.

I

Omulu consta din trupu si din sufletu, prin urmare elu nu e puru animalu, nici puru spiritualu, ci e unu *eu* séu fiintia animala rationala, ori mai bine, fiintia religiósá, si asia cu natura dupla, sensuala si rationala. Natur'a acést'a dúpla omenésca se despica in nescari facultati, in facultatea de a cunósce, de a simti, si de a pófti, càci daca esaminamu consciinti'a nóstra, in ea aflamu nisce cunoscintie, sensatiuni si apetitiuni, si aceste tóte, séu sensuale, séu rationale, despre care tractéza psihologi'a.

Scopulu finalu acestoru trei facultati consiste intru facultatea de a recunósce veritatea, a simti fericirea si a pófti moralitatea.

Si fiindu cà omulu consta din doue naturi; asia si datorintiele omului sunt duple; antaiu datorintiele catra ziditoriu lu seu, si datorintile catra sine insusi, dupa cum se cuprindu acele in sant'a scriptura a ambeloru testamente vechiu si nou; prin urmare destinatiunea finala a omului si inca procsim'a consiste intru implinirea datorintiloru catra sine, éra cea mai indepartata consiste intru implinirea datorintieloru catra Dumnedieu creatoriu lu, séu in armoni'a intre veritate, virtute si fericire.

Daca i-lu vomu luá pe omu din partea sensuala, séu animala, atunci si elu e animalu simplu, ca si celelalte animale, destinat dupe dinti, unghi, mani si picioare, de a se invesece, si nutri cu plante si radacini. Éra de ilu vomu luá si privi din partea spirituala, dupa sufletu si ratiune, atunci elu este form'a si schinteia Dumnedieirei, e locutoriu lu celor de susu, locutoriu lu ceriului, fiulu omulu fiulu lui Dumnedieu. Pentru acea omului, in totu timpulu si loculu s'a consideratu pre sine, de o origine, de unu genu si de o viétia cu Dumnedieirea; si esistinti'a sa o aduce in legatura si combinatiuni cu esistinti'a divina, se asemena cu acést'a si se confunda pe sine cu ea, pre cum dice strabunulu Cicerone: „*Este o societate primitiva a omului cu Dumnedieu, este asemenare între omu si Dumnedieu, care ne indreptatiesece pre noi ca se ne tragemu originea, viti'a si fiinti'a din famili'a si nationalitatea celoru de susu si pre acést'a una a-o cunósce, dela care avemu originea.* (Est prima hominis cum Deo societas; est igitur hominis cum Deo

similitudo, ex quo vere agnatio nobis cum coelestibus vel stirps appellari potest. Ex quo efficitur illud ut is agnoscat Deum qui inde ortus sit, quasi recordetur et noscat.)“¹⁾ Si póte cà tocmai cu instíntulu acestu puternicu s'au intalnit protoparintii nostri in raiu, cari, de si ticalosi, pana acolo ii-a adusu de au revoltatu in contra lui Dumnedieu, voidu se-i cuprinda tronulu si se fie asemena adoratulu lui: „Si veti fi ca Dumnedieu cunoscandu binele si reulu.“²⁾

De si omulu privitu dupa trupu e animalu simplu, totusi considerandu form'a sa esterna, multimea si frumseti'a membriloru corpului si minunat'a loru aptitudine pentru diverse scopari, dar mai vertosu privindu reportulu si corelatiunea trupului cu sufletulu, încátu trupulu dupa apositolulu e locasiulu spiritului santu si templulu Dumnedieului celui viu, corpulu umanu e mai escelentu si se deosebese de corpulu animaleloru, càci pe candu animalele sunt create spre a privi cu capulu la pamentu, pe atunci omulu creatu spre a privi cu capulu in susu spre ceriu, de unde a pogoritu si unde trebuie se se inaltie, dupa cum canta strabunulu poetu Ovidiu:

*„Pronaque cum spectent animantia cetera terram
Os homini sublime dedit coelumque tueri
Jussit et erectos ad sidera tollere vultus.“*

Acést'a nu o putemu dice despre sufletu pre langa tóta sublimitatea si originea lui divina, si acést'a pentru corelatiunea, reportulu, asociatiunea, si fusiunea sa cu trupulu, lutulu si gli'a acést'a de pamentu. Sufletulu clarifica, luminéza trupulu, éra trupulu tempesce si dejosesce sufletulu, încátu ambii fara unu ajutoriu din afora degeneréza pana la celu mai din josu gradu a animaleloru si a nefericirei, esemplu tristu avemu in caderea protoparintiloru nostri in raiu.

Si daca gasimu între animale care se mananca unele pre altele, acést'a putemu dice cà n'a lipsitu nici între ómeni; ba, martora ni e istori'a, cà atari fiintie nefericite de ómeni pana astadi se afla in America si insulele ei, in Africa pe langa riurile Senegalu si Gambia, in Olandia noua si Archipelagulu seu, cari se mananca unii pe altii, de unde se numescu mancatori de ómeni „*Antropofugos*“. Si daca éراسi gasimu între animale, care nu se mananca unele pre altele, ba inca se pórtca cu respectu si ascultare reciproca catra olalta, acést'a o facu din instíntulu naturalu, care, durere, omului provediutu cu voie si libertate, lipsesce; va se dica, omulu fora ajutoriu esternu e mai inferioru si decátu animalele, prin urmare cea ce animalele o sciu din instíntu, omulu scie si ajunge numai prin ajutoriu lu

¹⁾ Cicero de Legibus. „Socii Dei sumus et membra.“ Seneca epist. 65. et 92.

²⁾ Facere 3. 6.

altui factoru, adeca, prin *educatiune*, éra educatiunea prin scóla, éta scol'a!

Celu d'antaiu pedagogu a omului a fostu insusi Dumnedieu, creatoriulu, numitu de filosofii antici si fiintia infintiatóre „*natura naturans*“, éra omulu si lumea creata, fiintia infintiatá „*natura naturata*“. Elu nu numai a creatu pre omu, ci precum mai susu s'a disu a fostu omului si invetiatoriu. Cea de antaia invetiatura, ce a datu Ddieu omului ca pedagogu, a fostu cá l'a invatiatu a vorbí. „Tote ani- malele campului, si tóte paserile ceriului le aduse inaintea lui Adamu, ca se védia cum se le numésca; si la veri ce „vietiutoriu, numele ce i l'a datu Adamu acest'a fú numele lui“. 1) Apoi l'a invetiatu implinirea datorintiloru sale catra „Dumnedieu creatoriulu: a) Eu sum Domnulu Dumnedieulu teu, se nu aibi Dumnediei afora de mine; b) Se nu-ti faci tu tipu cioplitu (ca papistii, rationalistii, francmazoni et „compagnii, carii sie-si singuri si-facu Dumnedieu) nici atóta „asemenerea lui; nici se te inchini lui, nici se-i servesci, cá „eu sum Dumnedieulu teu; c) Se nu iai numele Domnului „Dumnedieulu teu in desertu; d) Ada-ti aminte de diu'a Sam- betei, care la noi crestinié este Duminic'a, ca se-o san- ticsci pre ea“. 2) Apoi l'a invetiatu implinirea datorintiloru catra sine si de aprópele seu ca se-i fie bine si aici si dupa mormentu: a) din toti pomii raiului „se mananci, numai „din pomulu sciintiei binelui si reului se nu mananci cá-ci „in diu'a in care dintr'ensulu vei manácá, cu mórte vei muri; b) se onorezi pre tatalu teu si mum'a ta ca multi ani se „traesci pre pamentu; c) se nu ucidi; d) se nu faci adul- teriu; e) se nu furi, f) se nu marturisesci marturie min- „cinósa asupra aprópelui teu; g) se iubesci pre vecinulu teu „ca insusi pre tine; se nu poftesci cas'a lui; femeia lui, „servulu si serv'a lui; nici boulu, nici asinulu, nici nimica „din cele ce sunt a lui.“ Ast-feliu invetiandu Dumnedieu pre omu: i-a aratatu de ce are se se ferésca, ca se nu-i vina reulu, si ce are se faca ca se-i vina binele.

Dara omulu, lasatu in voi'a si libertatea sa, fara nici unu ajutoriu, adeca fora invetiatoriu si scóla, necunoscandu legile divine si ne mai avendu fráu, s'a coboritu pana la celu mai din josu gradu a scarei sociale; a caditu in pe- catu, care a trasu dupa sine nefericirea lui in celu mai mare gradu, cáci prin comiterea pecatalui stramosescu, tur- burandu-se mintea de a puté intielege si de a poté précepe si cunósce invetiaturile si préceptele primitive revelate de Dumnedieu creatoriulu, adeca de a cunósce binele si reulu, si a se cunósce pre sine si creatoriulu seu, a degeneratu si declinatu dela Dumnedieu, si s'a intorsu si inchinatu fapturi- loru, si pre acele le-a indumnedieitu in loculu creatorului seu. Astfelu a degeneratu in Sabeismu — inchinarea trupuriloru ce- rescí Anthropoteismu — inchinare de ómenii — si la Politeismu séu Fetisismu adeca Idololatrismu — séu inchinare de totu fe- liulu de fapturi — imaginandu-si si facandu-si sie-si Dum- nedieu pentru fiesce care lucru deosebitu; lucrurile naturei si omenesci s'au personificatu si indumnedieitu; muntii, vâ- ile, riurile, holdele, productele asemenea animalele, si ómenii eroi si pecatosi inea s'au indumnedieitu; aventulu culturei, mater'a cruda, s'au insufletitu si divinísatu. Mai pe urma n'au fostu conceptu abstrasu, precum: onórea, ma- rirea, libertatea, concordia, nici fenomene naturale precum diu'a si nóptea, frie'a si bucuri'a, amórea; nu tíera, munte, codru, padure, lunca, isvoru, riu, orasiu si altele care se nu aiba pe dieii si patronii sei, a carora numeru Varro ilu pune la 30,000. Ba, temenduse ca nu cumva vreunu dieu necunoscutu se remana neveneratu a aradicatu altariu in At- hena; si Dieului necunoscutu, pe care s. Apostolu Pavelu l'a pre- dicatu a fi Iisusu Christosu, care le pagani erá necunoscutu si la Evrei sminteala. „Atáta a fostu smint'a, dice Cicero, „cátu si lucruriloru celoru mai perniciosé, nu numai cá „li-au atribuitu nume de dieu, ci si cultu au constituitu in

„onorea loru: *Tantus fuit error, ut perniciosus etiam re- bus non modo Deorum nomen tribuerentur, sed etiam sacra constituerentur.* (Cicero de natura Deorum.) Despre natur'a acestor'a neci chiar Cicero nu seie nimica cu positivitate, si esclama astfelu: „*Grea si intunecósa este intrebarea des- pre natur'a dieiloru = perdifficilem et per obscuram esse quaestionem de natura Deorum.*“ 1) Deunde insufletitulu si inspiratulu de Dumnedieu Apostolu Pavelu, vedindu azésta degradere si decadintia a genului omenescu, a suspinatu cu duchulu dicandu: „Cunoscandu pre Dumnedieu nu l'au pre- maritu ca pe Dumnedieu, nici i-a multiemitu, ci s'a facutu „zedarnici in parerile loru, si inim'a loru cea neintielegatóre „s'a intunecatu, dicanduse pe sine intielepti au devenitu ne- „buni; si au schimbatu marirea lui Dumnedieu celui nestri- „caciosu intru asemenarea chipului omului celui straticiosu; „si alu paseriloru, si a celoru cu patru picióre si a celoru „ce se taraescu; carii au schimbatu adeverulu in minciuna, „si au cinstitu si slugitu zidirei mai multu decâtu zidito- „riului, carele este binecuventatu in veci.“ 2)

Inchinarea la mai multi Ddiei (politeismu) a resultatu de acolo cá omulu, fara ajutoriulu revelatiunei, necunoscandu pre Dumnedieu, din contemplarea lucruriloru de prin jurulu seu, dela care a cunoscutu elu cá provine binele si reulu, a cugetatu si s'a convinsu a fi o fiintia mai inalta, pe care din temere a trebuitu se o venereze si adóre, pentru aceea dice Petroniu cá „*Temerea a facutu diei in lume*“ „*primus in orbe Deos fecit timor*“. Acést'a e sorgintea atátoru culte bisare, pe care si li-a impusu se-si omulu singuru.

Dupa Dumnedieu, invetiatoriu si educatoriulu omu- lui a fostu parintele si mum'a familiei; éra dupa ce mai multe familii s'au contrasu si constituitu in societate si statu, atunci capulu societatiei séu statului, adeca Domni- toriulu aceluia, care sta in celu mai de aprópe nessu cu idei'a si conceptulu despre parintele familiei, suplinesce chi- aru in statu, pe parintele familiei in familia. Acestu sistem u de parinte a familiei lu-aflamu si in ordinea naturei. Sórele si stelele fiese sunt parintii si monarchii familiei si siste- mei planetare, li dá lumina si caldura, le direge si conduce la destinulu loru finalu. Intre animale inea vedemu acé- sta ordine. Cea mai tare conduce pe cea mai slaba, si cea mai slaba i-se supune cu ascultare si o urmaresce; aseme- nea ordine se póte observá si la paseri, furnice, si albine, care inea au pe monarchii sei, dela carii astépta ele totu binele loru, si fara de care mai vertosu albinile nu potu nimica, nici prasí nici traí, ci se prepadescu si pieru.

Stá dara in natur'a lucrului, ca si corpulu umanu se aiba pe capulu seu, pe principele si monarchulu seu, care se se ingrigésca de prosperitatea si binele seu, precum se ingrigesce parintele celu bunu si adeveratu de salutea si fericirea fiiloru sei; cáci nu s'au datu loru ca se póte pre supusii loru cu asprime, ci ca se urmedie lui Dumnedieu, si se le faca atáta bine câtu li este cu putintia.

Dupa cele premise, statulu dara este asocierea mai multoru familii sub acelasi Domnitoriu, intre cari sta acea aliantia, care insusi Dumnedieu a legatu cu poporulu seu Israilu. Va se dica, statulu desi s'a constituitu si formatu pre pamantu, elu este de origine divina, si Domnitoriuulu lui se privece de reprezentantele lui Dumnedieu in cele civile, séu „*Episcopon ton esco, Episcopus circa sacra*“ precum acést'a se póte aflá in traditiunea tuturoru popóreloru antice. Asia Chinesii, imperati'a loru o numiau imperati'a ceriului, si pe Domnitoriuulu loru fiulu ceriului. Insi Persii si Medii nu- miau pre imperatoriulu loru, Imperatulu Imperatiloru séu Imperatulu celu mai mare, adeca asemenea lui Dumnedieu. Egiptienii pe Regii loru Isis Isiris si altii, ii-au chiar in- dumnedieitu; de aceea dice unu scriitoriu Egipteanu, Ma- nethon séu Mones, care a traitu cu 300 de ani inainte de Christosu, si pe care lu-aprobá si istoriculu evreescu Iosifu

1) Facere 2. 19.

2) Esire 20. 1. 9.

1) Tuscul. quest. lib. I.

2) Rom. 1. 21. 26.

Flaviu, că Egiptulu a fostu guvernatu antaiu de diei si semidiei. Nu mai pucinu si grecii au indumnedieitu pre Domnitorii loru, Iupiter, Theseu, si Hercules; asemenea si Romanii pre Jovis, Marte si Romulus. Evreii singuri au fostu, cari au avutu o idee si conceptu mai claru si sanatosu despre Dumnedieu, acarui nume ca se nu-lu iee indesertu, nici nu si-au alesu Domnitoriu pamentescu, ci pe Dumnedieu Iehova din ceriu l'au privitu de atare, de unde regatulu loru s'a numitu „Regatulu si imparati'a lui Dumnedieu Iehova,” éra ei se priviau de colonii aceluasi regatu si imperatii; va se dica, form'a guvernareii la ei érá theocratica, candu insusi Dumnedieu guverna pe poporulu seu; pe Regele care li-a datu Samuiliu insusi Iehova l'a alesu si s'a consideratu da viceregentele lui; de aceea si pana astadi, si la noi in crestinismu Regii se privescu de viceregentii si unsii lui Dumnedieu si se alegu din indurarea lui. Pentru aceea demanda Apostolulu Pavelu „Totu sufletulu se se „supuna stapaniriloru celoru mai inalte, căci nu este stapanire numai dela Dumnedieu, si stapanirile care sunt, sunt „oranduite dela Dumnedieu, pentru aceea celu ce se inprotivesce stapanirei, se inprotivesce oranduelei lui Dumnedieu; „si cari se inprotivescu si-voru luá judecat'a“. ¹⁾ Si éra si: „Adá-le aminte se se supuna principiloru si stapaniriloru, „se asculte si se fie gata spre totu lucrulu bunu“. ²⁾ Éra pre Timoteu asia ilu îndemna si-i ordona: „Se se faca rugaciuni pentru Regi, si pentru toti cei ce sunt in diregatorii“. ³⁾ Asemenea si s. Petru: „Supunetive la tóta oranduel'a omenéscá pentru Domnulu, ori Regelui ca celui mai pre susu, ori diregatoriloru, ca celoru ce sunt de elu trimisi spre pedepsirea pecatelor de reu, si spre laud'a factoriloru de bine, că asia este voi'a lui Dumnedieu“. ⁴⁾ (Va urmá).

Industri'a si folósele sale, cu respectu la poporulu romanu.

„Streben nach dem, was er nicht besitzt, ist die Natur des Menschen“.

Smetana.

Ochiulu celu nesatosu alu naturalistului nu se póte mirá de ajunsu, vedindu căta armonia domnesce in universu. In cercetárele sale continue elu a descoperitu, că legile pre care se baséza constituítiunea acestui imperiu vastu sunt nestremutavere, sunt vecincie ca insusi urditoriulu loru.

Ori in care parte cautámu, ori pre care lege a naturei o considerámu, pretotindenea aflámu, că processulu desvoltárei atátu in mare cátu si in micu decurge in mai mare ordine si armonia ca la omu, la fiinti'a cea mai alesa alui Dumnedieu de pre pamentu. Nu mai la omu aflámu disarmonia si contraste, care nu au parechia. Numai omulu, pre care l'a distinsu, l'a inaltiatu creatoriulu preste tóte creaturile sale de pre pamentu, se dimite fórté adese ori pana se batjocuréscá pre parintele seu, in locu se remana fontan'a ordinei si se-lu preamaréscá. Amaru se intristéza agronomulu vedindu, că fruptele nu-lu multiumescu, de si agrulu a primitu la timpulu seu tóte cele necesare! Amaru trebuie deci se se amaréscá si parintele cerescu, vedindu faptele nedemne de faptur'a sa suprema de pre pamentu! — Dar vediut'a cinev'a, ca agrulu gunoitu bine, semenatu la timpulu seu, adapatu in timpuri secetóse si scursu in timpuri ploioése se nu multiuméscá pre domnulu seu? Ast'a nu se póte! Agronomulu respectivu se desfatéza, inim'a i salta de bucuria, că speranti'a i-s'a

realisatu! Chiaru asia se desfatéza creatoriulu, vedindu că faptur'a maniloru sale se nisuiése neincetatu se-si cultiveze sementi'a, ce i-a inzestratu-o.

Din aceste se vede pentru ce a incredintiatu Dumnedieu la omu atátia talanti, pentru ce l'a facutu imperatu preste tóte ale pamentului, adeca se-si cultiveze mintea, căci numai astu-feliu pote placé lui ddiu.

Ce se recere inse spre cultivarea mintei? Respinsu unanimu dice intréga omenimea: „o mulu are lipsa de scola“, căci intrens'a esista pentru minte nutrimentu“. Unu proverbiiu latinu dice „mens sana in corpore sano“. Cine dubitéza adevéruleu acest'a, intrebe pre unu gradinariu că pomulu cutare de ce nu e asia incarcatu de frupte ca ceialalti? Si gradinariulu i-va raspunde siguru, că atunci séu atunci nu i-a datu póte umediel'a necessaria. Prin urmare, daca voiesce omulu se-i placa lui Dumnedieu, atunci trebuie se-si cultiveze mintea; acést'a inse trebuie se traiéscá in trupu sanetosu, carele din urma astépta si densulu nutrimentulu corespundietoriu. Daca voiesce totu omulu se placa lui ddiu, se nasce intrebarea, că cine se producea pentru toti nutrimentulu necessariu? De aici se vede inmediatu că totu lucrulu se reduce la materia, adeca se dispuna fia carele de medilóce materialu, daca voiesce se amble la scola. Aceste le capetámu in lini'a prima dela mam'a nóstra comuna, dela pamentu. Omenii se inmultiescu pre di ce merge, pamentulu inse remane totu același; prin urmare e cu nepotintia ca unu tata a 10 prunci, care sinutresce famili'a din 20 de jugere catastrali, se provéda pre toti fiii sei cu atáta, ca acesti'a se-si póta nutri insisi famili'a. Urmarea naturala deci e că familiiele aceste pre incetulu trebuie se se prepadéscá. O! ce perichu infioratoriu!

Dar nu! Valurile furibunde, ce saru asupra náei nóstre, voru scadé, si-voru moia furi'a si naea va plutí mai departe spre limanulu fericeirei, de óra-ce sufletulu si-are leagenulu in insusi Ddiu, prin urmare póte aflá miédiulu, cu care se se cureze reulu ivitu. Mintea omenéscá nu scie pausá; acést'a a lucratu si va lucrá neincetatu; astádi obtienendu cutare resultatu, pléca mai departe, dar totu deun'a grigesce si pentru usurarea greutátiloru trupesci. Mintea invétia pre omu „se supuna spiritului omenescu natur'a“, se o fortieze ca toti se-si póta aflá nutrimentulu necessariu, toti se póta avé trupu sanatosu in carele se póta functiuná deci minte sanetósa, pentru ca astu-feliu totu omulu se placa lui ddiu, se fia bunu si cu inima nobila.

Dar cine póte supune spiritului omenescu natur'a? Cine o póte fortiá? — Siguru numai acel'a, care a invetiatu! Materialulu, adeca nutrimentulu necessariu spre a poté invetiá, ni-lu oferescu lucratorii de pamentu séu agricultorii, comerciantii si industriasi — aceste trei isvóra nesecate. Abstragundu asta data pre agricultorii si comerciantii, respective artele professate de acesti'a, ne vomu ocupá in specia cu alu treilea isvoru de procurarea materialului, adeca cu industri'a.

Ce e dara industri'a?

Definiítiune acomodata credemu că e urmatori'a: „Industri'a e banulu, ce are valóre nemutavérea in tota lumea.“ Altmintrea: Industri'a e nascatórea valoriloru noua si inmultitórea celoru presente; industri'a e acelu mare dascalu, care se apuca si produce lucruri admirabile chiaru si din obiectele de toti paresite. Cutare bucata de sticla, lemnu ori petecu disconsideratu, ósa aruncate si câte alte lucruri de acestea suntu fii fora parinti, si industri'a, facundu-li-se patrona, cu atotu puternici'a sa le inaltia la demnitate respectabila. Séu in fine: industri'a e magazinulu, in carele se afla tóte pentru toti.

Si unde se esiste omulu, carele se nu voiesca tóte cele necesare? Din respinsulu afirmativu si universalu inducemu, că la toti li-ar placé se fia industriasi. Placerea, dorinti'a acést'a se preface realitate, daca voiesce omulu,

¹⁾ Rom. 13. 1.

²⁾ Titu 2. 3.

³⁾ Tim. 22.

⁴⁾ I. Petru 2. 13.

căci unde există voința, acolo disparu toate piedecile, presupunându-se că lucrul respectiv e posibil. Din voința acestă ar rezulta multe de oameni, cari ar putea crește generațiune după placul lui Dumnezeu, și astu-felul ne-amu vedea că vietuim în raiul pământesc.

Se vedem acum ce se recere pentru ca se se poată face omul industriasi, dacă voiesce?

Înainte de toate trebuie desteptatu sufletul din somn, trebuie cultura, și anume: E de ajuns se știe omul cetii și scrie bine, se știe calculă bine, ca însuși se poată purta controla de totu ce cade în sferă sa de activitate. Pre toate aceste le poată castiga omul ca pruncu în etatea cea mai fragedă, începându-l de la 6 până la 11-12 ani. După aceea face pasiul d'antâiu în industrie, adică în cutare institutu, unde în trei-patru ani și castiga dexteritatea de a produce articli pretiosi, pre care apoi esperintă propria i-perfecțiunează, și éta artistulu!

Înmultiendu-se numărul acestor'a, pentru mai sigura existență ei și formă reuniti industriale, și aici se nascu apoi idei de productiuni noue și industria capeta astu-felul aripi de vulture.

Spre înflorirea industriei se recere apoi, ca reuniunile respective se alăga articlii cei mai pretiosi din toti ramii, se face expositiuni industriale, căci aceste producu în singuratecii individi simtiu de emulatiune.

Se mai poată recomandă apoi și transformarea lucrurilor de mana în lucruri de masine, căci astu-felul industriasiulu castiga timpu și crutia ustênă.

În fine trebuie consideratu, că industria face pasi gigantici, candu se alieza mai multe capitale mici și pre basă acestei alianțe și-continua respectivii activitatea. Unu singuru exemplu ajunge pentru recomandarea postulatului finalu: La anul 1848 s'a constituitu în Parisu o compania de 16 industriasi și au contribuitu cu totii sumă de 364 franci. Basati pre sumă această începura se lucreze în carele în ramulu seu și la anul 1859 din cei 364 franci se făcu capitalu de 364000 franci, la care aveau parte 107 individi, va se dica în carele avea 3415 fr.; dar ore astăzi câtu va fi de mare capitalulu respectivu?!

Considerandu aceste șiese postulate, poporul respectiv, nu potemu crede se fia lipsitu de materialu și că nu se va dezvoltă ca se placă lui Dumnezeu!

Se vedem acum ce folose poată obținé poporul nostru, nișindu-se după intruparea celor de susu.

Mai la începutu clasificăramu însvările îmbunătățirii materiale în trei puncte: 1) Lucrarea pământului sub împartă în agronomia, montanistica și silvanistica. 2) Comerțulu și 3) Industri'a. La poporul nostru se practisăza din punctulu antâiu numai agronomia; cele alalte toate sunt date uitarei, dar nu din neaplicare, ci din neprețerea însemnătății lor. Chiaru și agronomia se pórta pre cele mai multe locuri ca vai de densă, căci țieranulu nostru din 20—30 de jugere abia produce atâtu câtu i-e de lipsa pentru susținerea familiei sale de 9—10 prunci, pre candu acelu pământu, lucratu fiindu după regulele artei, ar poté produce indiecițu.

Dar ce face apoi bietulu țieranu romanu, carele are 10 prunci și numai 4 jugere de pământu? Ambla sbuciumandu-se dintr'o di în altă, asudandu și rumpendu-si ôsăle, ca se castige pane miserei sale familie, și în fine storsu de toate poterile cade preda unei morți fatale, dicundu „așa a vaitu Dumnezeu se fia”, ér sermanii prunci romanu de risu și batjocur'a lumii, spargundu-si capetele pentru împartirea alor 4 jugere și blastemandu or'a în care s'au nascutu.

Ar fi unu ce prea înfloratoriu, dacă ne-amu ocupă și cu celu ce nu posedă nici o palma de pământu! Se luăm altu casu: Unu satu curatu românescu consta din familie, care toate posedu agri numerosi. Atmosferă se tulbura,

agrii cei fructiferi jacu sub apă; séu din contra: luni întregi nu plouă, agrii se usucă de totu; pre unde caletoriulu și-pascea alta data ochiulu pre binecuvântarea ceriului, acum află prepadenia. Ce se face dacă acele familie? Statulu striga după dare grea; pruncii asurdiescu pre bietă mama, cerendu nutrimentu; și de unde ajutoriu? Nu e nici unu modru! Se ruineza estu modu mii și dieci de mii sub crancenă spada a fêmei; se ivescu prea usioru morburu epidemice, care ataca mai cu seama cam d'acestia.

Celu ce nu posedă pământu, în timpuri ploioșe nu capeta lucru dela nimene; șiede mortu de fême cu famili'a întregă, căci nu știe nici unu ramu alu industriei.

Éta dacă ce reu fora margini! Éta ce bataia alui Dumnezeu pre poporul, care se radima numai și numai pre agronomia ca la noi!

Dar se ne departăm de țieră noastră; se intrăm în acele părți ale pământului unde există cultura generală, unde sufletulu e luminatu și unde popórale sunt per emmentiam emancipate!

Se intrăm spre esemplu în Elvetia, țieră cea mai muntăsa în Europa!

Dela celu d'antâiu până la celu din urma, toti știu supune spiritulu omenescu natură, toti suntu industriasi în întiolesulu strinsu alu cuventulu. Pământulu, în raportu cu numărulu poporului, nu produce pre departe atâtă, câtu e de lipsa pentru susținerea tuturor. Se ivesce apoi unu anu nefavoritoriu vegetatiunei; ce facu bravii locuitori ai muntilor? În zile ploioșe, veră și iernă se ocupa în carele cu ramulu seu industrialu și din sudorea feței lor producu pre calea această nutrimentu abundantu. Aici dacă nu e periclu; toti și-cultiveza spiritulu conformu dorintii creatorulu. Aici privește marele imperatu alu lumii cu iubire spre faptur'a sa.

Séu se trecemu apoi la Holanda și Belgia, unde populațiunea e mai indeseata ca ori unde pre pământu și unde productivitatea nici pre de departe nu ajunge cu a țienurilor noastre. Fenomenele elementare sunt foarte nefavoritorie vegetatiunii, și cu toate acestea bunastarea poporului te încanta, pentru-că industria e comuna tuturor.

Considerandu asia dacă cele de până aici și cumpăundu situațiunea serioasă, ajungemu la rezultatulu că trebuie se nișuim a imbrțiosă industri'a, trebuie se lucrăm cu totii, pentru ca se familiarisăm poporul cu acestu factoru importantu alu îmbunătățirii materiale.

Unu țieranu romanu cu stare medilociă, avendu familia de optu prunci, pre ce cale se-si adune averi, ca se îi fericésca pre toti? De unde se li-dee la toti plugu cu patru boi și 10—15 jugere de pământu productiferu, candu însuși nu dispune de mai multu? Aici se poată ajută foarte usioru, dacă există voința, și anume: Dela 6—11-le anu pre fia care pruncu lu-poti lasă se umble la școlă, căci nutrimentulu necesariu și fora de această esci silitu se i-lu dai; în timpul acestă va invetiă prunculu a cetii și a scrie bine, a calculă toate câte suntu de lipsa unui maestru; lase-lu apoi se între la maestru, cojocariu, calciunariu, mesariu, olariu, pielariu, faurariu séu fia ori și ce, și prin astă i-ai datu fia căruia de două, de trei ori atâtă, câtu diseremu mai susu, că i-ar fi de lipsa; cu totii voru fi în stare se-si procure materialulu multu și fora de greutati mari. Fiii acestora voru poté cresce apoi după cumu i-place lui Dumnezeu, și-voru poté cultivă mîntea, căci parintii lor voru fi în stare se li-de nutrimentu, pentru ca trupurile lor se fia poruria sanetăse. Țieranulu nostru nu va mai avé lipsa se-si vanda lană și pielea oiei sale, și se se rentórca și se o cumpere dela aceluasi cu prețiu împatratu; și-o va prepară însuși, și éta devine omu de sine statatoriu.

Scriemu sirurile aceste nu in óresi care momentu esaltatu, ci dupa cumu simtímu intru adeveru. Civilisatiunea inalta se apropia de noi cu iutiala nespusa, dar cu dens'a vinu si proletarii rafinati ai tieriloru naintate; pre multe locuri vedemu cu dorere si amaratiune cu ce pasi giganticii decade poporulu nostru, din cauza cà nu ne interesamu de industria. De va merge lucrulu totu asia, atunci nu va mai cugetá nice tieranulu romanu celu mai bogatu la gheen'a focului, càci o va simtí, aflandu-se inea pre lumea acést'a.

Se punemu man'a pre consciintia si se constatamu cu totii, cà stámu fórte reu; se constatamu inse si caus'a acestei situatiuni, care nu e alt'a de càtu lips'a de industriasi. Daca voimu se ni-ajute Ddieu, atunci trebuie se ni ajutamu insine.

Vorbindu intre noi, poporulu nostru dórme, dórme somnulu celu mortalu, chiaru si acumu in or'a a 11-a si nu are nimene curagiulu se-i dica unu farmecatoriu „destépta-te romane. . .!“

Dar cine e mai competentu se trediesca poporulu din somnu, daca nu voi propoveditorii evangheliei lui Christosu? La voi conservatori a nationalitatii si relegei romane deci apelámu cu inima sincera si ve rogamu se aveti mila de sermanulu poporu romanu, de turm'a blanda concediuta voue de ddieu! Voi singuri poteti face totulu, daca veti voi! Deschideti ochii poporului, dati din poteri si aprindeti in tóte inimile lumin'a vietii! Nu desperati, daca si a 20-a ora veti remaná fora succesu, ci lucrati neincetatu, avendu in vedere valurile cele spulberate ale trecutului, in care gemura strebunii, mosii ma! chiar si parintii nostri! Ceea ce veti semená voi, pote cà nu veti traí se vedeti, dar pentru aceea semenati, càci: „Arbores serit agricola, quarum fructus ipse aspiciet nunquam,“ diceau strabunii nostri!

Faceti dara ca se invetie generatiunea juna limb'a industriei si atunci Ddieu va dice catra voi: servi buni si credintiosi, preste pucinu ati fostu pusi, preste mai multe ve voiu pune, intrati intru bucuri'a domnului vostru!

Atunci va disparé vitiulu blastematu, voru perí litfele rele, si ce usioru vi-va fi se conduceti pre Israil in Chanaan!

Ér voi cestialati ai neamului romanescu, cari ati fostu fericiti a primí lumina, dati pretiloru sucursulu vostru puternicu si cu incedere lucrati cu totii, si faceti pre romanu se imbratiosieze industria, cà-ci natiunea fora de industria nu se póte primí in concertulu celoru culte. Industriasii sunt tesaurulu pamentescu si puntea, care conduce la fericire, numai prin d'acést'a ne vomu poté aventá la inaltimea démna de urmatorii vechiloru romani!

T. Ceontea.

Biserica catoliciloru vechi.

Catolicii vechi ai Italiei, adeca acei crestini din biseric'a papala, cari n'au admisu dogm'a de pre urma a infalibilitatii papale, ni presinta unu actu relativu la alegerea noului loru episcopu — Ludovicu Porta-Giurleo, din care noi estragemu aci partile cele mai importante din enciclic'a pastorala a Episcopului, deunde se póte vedé spiritulu, ce caracteriséza pre acesti crestini, precum si spiritulu bisericeii ortodoxe judecatu de catra straini.

„Venerabili si prea iubiti parinti si frati in Iisusu Christosu! Biserica nóstra a devenitu veduva prin mórtea regretabila si prematura a fratelui nostru — prea iubitului, ilustrului si multu stimabilului Episcopu alesu Stanislav Trabucco, a caruia cariera a fostu unu apostolatu plinu de virtute si de sciintia adeveratu crestinésca, si a caruia ultime vorbe au fostu unu imnu de caritate divina, de felulu celoru ce noi intalnimu in cartile martiriloru si a le marturisitoriloru lui Christosu in momentulu, candu ei fiindu

liberi de legaturile pamentesci, mergu ca se fie uniti in pacea si fericirea eterna. Acésta biseric'a, unita in modu legitimu in comitate, la 6 ale lunei lui Augustu din acestu anu, a binevoitu mai in unanimitate a depune sufragale ei asupra persóne nóstre coi umile si ne demne, pentru a ne redicá la onórea cea mare, de a fi pastorulu ei celu spiritualu si supremu. Acést'a onóre formidabila noi la inceputu in consciintia nóstra am declarat'o, pentru ca ea se fie incredintiata unei persóne multu mai demne decâtu noi, prin virtutile ei morale si civice, prin eroismulu probatu alu caracterului seu, si prin spiritulu seu de charitate, care ilu face pre omu seminu lui Ddieu.

„Acést'a nu este o ironia amara, candu noi numimu missiunea apostolica a Episcopului din biseric'a nóstra „onóre formidabila“, dupre cum se intempla in dilele nóstre cu aceia, cari, alesi prin vointi'a a unui singuru omu, se investescu cu insigniile pontificale, si apoi represinta cu tóta ingamfarea onorurile cele mai lumesci. Nu. Noi o definimu astfelu, fiindcá pentru noi episcopatulu nu represinta altceva, decâtu aceea, ce elu se presinta pentru apostoi, si primii episcopi ai crestinatatii, adeca o vietia de sacrificii, de abnegatiune si de martiriu, si o lupta neintrerupta cu acele spirite mandre si puterice, pre care apostolulu ginteloru le numesee spirite de nedreptate, coruptóre a le santei doctrine, demoni amagitori prin erori seducátore si premergatorii imperatiei lui Antichristu, cari alteréza depositulu divinu alu credintiei revelate si pretindu a face inovatiuni,

„Ddieu ni este martoru, venerabili parinti si frati, cà fiindu plini de defecte si imperfectiuni ale naturei nóstre, si lipsindu diu noi acele prerogative si virtuti mai alesu divine, care trebue se domine tóta vietia a unui episcopu crestinu si catolicu, noi recunoscemu si mai multu lips'a din noi completa a unor asemine midilóce de actiune, care in ordinea de desvoltare a omenimei, au o valóre absoluta si necontestabila, si care in marile transformatiuni sociale sunt unicele midilóce de regenerare civila si intelectuala. Noi presentandu aci unu contu de tóte aceste circumstantie voimu se aratamu motivele refusului nostru celui mai formalu si mai nedeclinabilu, dela sarcin'a pre care biseric'a a voitu se ni-o incredintieze; dar' daca vocea religiei nostre a invinsu consciintia nóstra, noi ne vomu supune destineloru prevedintiei divine, care guvernéza universulu, chiar si prin ómenii cei mai umili si mai lipsiti, de a poté fi instrumentele operiloru mai mari si miraculóse . . .

Nainte de ce vom aratá in scurtu originea acestei missiuni apostolice si motivele pentru care noi am crediutu de detori'a nóstra sacra si inprescriptibila, de a-o primí, ca pre unu decretu alu voiei divine, conservandu totodata traditiunile orale si scrise ale episcopatului seculorlu primitive ale bisericeii crestine, noi ne credemu obligati, de a supune la apretiatieunea bisericeii universale alui Christosu credintia si doctrin'a nóstra.

Credintiosi fora clintire cuvinteloru solemnele de a parasí si a face se se pazésca tóte articolele, fora exceptiune, ale prescriptiuniloru dogmatice, organice si disciplinare ale bisericeii nóstre catolice nationale italiene, noi vom espune la finea acestoru enciclice partea cea mai esentiala, adeca articulele, pre care noi le declaramu, cà vor fi doctrin'a nóstra dogmatica.

Noi nu ne sáimu a declará solemnelu naintea consciintiei crestine, cà biseric'a ortodoxa catolica de orientu este singura care a conservatu in modulu celu mai fidelu depositulu santu alu credintiei si santele canóne a le bisericeii universale, cu tóte lungile si tristele vicisitudini politice, ce au modificatu conditiunile sociale a le populatiuniloru, pre càtu de eroice, totu pre atáta si de crestine. Studiindu cu atentie, paciintia si impartialitate partea dogmatica a invetiaturiloru ei, din catechisme si din tractatele polemice, scrise

de teologii cei mai eminenti, noi trebuie se ne convingem, că ortodocsi'a bisericei orientale este conforma cu regul'a infalibila, stabilita de s. Vicentiu de Lerins: „quod ubique, quod ad omnibus, quod semper.“

Simbolulu neatinsu si fora de alte ratiuni, pre care ea l'a conservatu cu ingrigire si ilu profeséza inca, este acelu de Nicea si Constantinopolu, care a fostu professatu si de biseric'a catolica de occidentu pana in secolulu IX si chiar alu XI-le. Biseric'a de occidentu a schimbatu mai tardiu acestu simbolu in urmarea unei rugatiuni, care semena cu unu ordinu a lui Henricu I imperatorulu Germaniei; de si acestu simbolu a fostu mai nainte condamnatu de pontificii romani Leonu III si Ioanu VIII ca ereticu, elu insa a fostu introdusu de papa Andrei III si s'a adoptatu de tóta biseric'a latina.

Relativu la partea juridico-disciplinara séu canonica, ortodocsi'a bisericei de orientu s'a tienutu în canónele celoru sепte concilii primitive ecumenice, care au fostu admise de tóta biseric'a lui Christosu. Autoritatea civila, acareia influentia a fostu asia de reu interpretata de catra biseric'a latina, nu are in privinti'a regulamenteloru dogmatice si disciplinare alta putere, decâtu acea determinata in modu legitimu de catra imperatorii crestini, incependu cu Constantinu celu mare. Doctrin'a sacramenteloru si numerulu loru este acelasi, pre care ilu tienemu noi si biseric'a occidentala, si pre care le professamu in modu dogmaticu. Doctrin'a gratiei divine si rolulu ei in mantuirea omului este in acordu perfectu cu dogmatic'a primeloru concilii ecumenice, si cu invetiatur'a parintiloru si a doctoriloru celoru mai invetiati si de autoritate, atátu din Orientu câtu si din Occidentu. Doctrin'a justificatiunei prin credintia, insocita de faptele bune, in virtutea meriteloru rescumperatorului este professata in tóta puritatea primitiva, fora de Pelagianismu séu Semi-pelagianismu, introdusu de scólele iesuitice din biseric'a Romei. Puterea misteriósa si divina incredintiata de Christosu sacerdotului, de a legá si deslegá, dupre doctrin'a bisericei catolice de Orientu si in conformitate cu doctrin'a primitiva a catolicismului nu póte se se intinda asupra sufletelor acum disparute, cum crede in modu falsu si pentru motive cu totul nespirtuale biseric'a latina, de unde apoi emana doctrin'a sa cea anti-crestina despre indulgentiile celoru morti. Acésta putere a preotului si episcopului catolicu nu trebuie se se aplice, de câtu asupra suferinteloru temporale, pentru care peccatosulu se pacaieste, si constrinsu se supune numai in viéti'a sa terestra. Invocatiunea santiloru este aici preferata in sensulu adeverat si dogmaticu alu traditiunei crestine primitive. Idei'a dogmatica ce trebuie se ni formamu despre demnitatea cea inalta a Maicei lui Ddieu, professata de ortodocsi'a, sémena cu dectrin'a conciliilor primitive ecumenice si cu doctrin'a parintiloru si a invetiatiiloru greci si latini din primii secolii ai crestinatatiei. Sant'a fetióra, Maic'a lui Ddieu, nu este obiectulu unui cultu idolatru, dupe cum se petrece in occidentu, in urmarea definitiunei dogmatice despre conceptiunea (zemislirea) nematiculata, proclamata de Piu IX-le prin care sant'a Fecióra este considerata ca coredemtrice (impreuna rescumperátore) a genului umanu, si prin urmare egala divinitatii Fiiului, si libera ca si densulu de peccatu, contra afirmatiunei solemnele a cuventului lui Ddieu: „cá toti sunt peccatsi“. Nu, ea este o creatura, careia Ddieu i-a acordatu privilegiulu, de a fi mum'a temporala a lui Christosu, creatura plina de grati'a divina si binecuvantata intre toti muritorii. Imperatés'a cea mai stralucita a ceriului si intermediatórea cea mai puterica pre langa dreptatea divina; dar cu tóte acestea s. Feciór'a nu incetéza d'a fi o creatura umana.

Comunicatiunea puteriloru atribuite reprezentantiloru sacerdotiului, ce profeséza biseric'a de Orientu este atátu in forma câtu si in substantia aceea, pre care o profesamu si noi. Episcopulu, diferindu prin dreptulu divin in ordinea

sacerdotala, este unicu dupre aforismulu celebru alu marelui martiru Ciprianu. Disciplin'a lui in relatiunile cu puterea laica este acea stabilita prin evanghelie, in traditiunea apostolica si in jurisprudenti'a canonica a celoru sепte concilii ecumenice. In fine, biseric'a catolica de Orientu, in opositiune de cea romana, nu aspira si nici póte se aspire la suveranitatea si dominatiunea puterei temporale, ci ea dá cu o fidelitate inalterabila si conforma cu rigorositatea datoriei de consciintia Cesarelui aceea, ce apartiene Cesarelui, si lui Ddieu aceea, ce apartiene lui Ddieu si numai lui. Ea, prin urmare, ni presinta tipulu si modelulu celei mai perfecte biserice nationale, carea nu spera pentru ambitiune autoritatea terestra a intereselor patriei de credintia.

Pentru aceste envinte si motivé de consciintia, bine meditate, pre care noi ni le impunemu, ca detorii, venerabili parinti si frati, *trebuie nu numai se ne punemu in comunicatiune intima de credintia cu gloriós'a si venerabil'a biserica catolica de Orientu, care are dreptulu de mama asupra tuturoru bisericiloru Occidentului, dar chiar seferemem si se primim delata densa confirmatiunea nóstra episcopala. . .* (Dupre „Biseric'a ort. rom.“)

(L'Union chrétienne.)

Ioanu G. Mesiota.

Este greu a scrie, candu lacramile, ti-innéca ochii, si candu pén'a tremuranda nu este in stare a dá espressione simtiemintelor de durere ce ti-imbraca totu sufletulu in doliu. Acést'a este positiunea nóstra, candu cu inim'a infranta de durere venim a anuncia publicului nostru trist'a scire: cá Ioanu G. Mesiota, doctoru in filosofia, profesor si directoru alu Gimnasiului romanu ortodocsu din Brasiovu si alu scóleloru centrale, reale, comerciale si normale impreunate cu acest'a, asesoru in consistoriulu archidiecepsanu si metropolitanu, deputatu in congresulu nationalu-bisericescu si sinodulu archidiecepsanu, membru corespondentu alu societati academice romane, reprezentantu alu comunei si comitatului Brasiovu, membru alu Eforiei si alu delegatiuniloru scolare din Brasiovu etc. nu mai este in viéti'a. Crunt'a mórte lu-rapí din mediloculu celoru vii in diu'a de ¹⁹/₃₁ Ianuarie la 12 óre in etate abia de 41 de ani, dupa ce fú impartasitu cu santele taine.

Este mare durerea, ce o simte mam'a, candu mórtea tirana — rapesce fiulu ei iubit. Multu mai mare este durerea ce o simte mam'a nóstra comuna, biseric'a si natiunea candu in un'a din cele mai grele situatiuni petrece la negrulu momentu pe unu atletu devotatu cu totul servitului causerulu ei.

Este infioratoriu momentulu, in carele o sórte cruda te condamna a fi martoru la plansulu si vaietele unoru orfani, ce nu se potu deslipi de momentulu rece alu tatalui loru iubit; multu mai sfasiatória de inima este insestarea nóstra atunci, candu fiii unei natiuni plangu fara consolare perderea aceluia, carele prin positiunea si tienut'a sa a avutu, si a meritatu numele de parinte. Acest'a erá directorulu Mesiota. Elu fú nascutu in un'a din comunele suburbane ale Brasiovului, in Derste, din parinti agricultori si a fost celu dantaiu, carele a mersu la universitate din gimnasiulu romanescu din Brasiovu, a carui prim'a clasa s'a deschisu in Octobre 1850, la iniciativ'a si in urm'a zelului protopopului de atunci Ioanu Popasu, astadi episcopulu Caransebesiului. Elu ascultá mai antaiu câteva colegie la universitatea din Viena, ér deaci trecú la Bonna, unde se intemplá, de frecuentá aceleasi colegie, la care umblá si Carolu de Hohenzollern, astadi domnulu Romaniei. La Bonna obtienú diplom'a de doctoru in filosofia.

Erá la începutul anului scolasticu 186 $\frac{1}{2}$ candu densulu fu denumitu de profesorul la gimnasiulu pe atunci numai cu patru clase din Brasiovu. Intrarea lui in numerulu profesorilor tenerului foculariu de cultura natiunala fú unu momentu insemnatu, cãci indata dupa venirea lui începú a se deschide succesive inca câte o clasa, pana candu cu finea anului scolasticu 1865/6 Romanii brasioveni devenira in positiunea multu dorita de a vedé esindu din scólele ridicade de ei primii abiturienti. Erá mandra natiunea intréga pre succesele repedi ale Gimnasiului, dar ele detoriau in mare parte profesorului Mesiota, carele lucrá di si nópte cu colegii sei, si cu deosebire cu fericitul directoru Gavriilu Munteanu a organisá jun'a scóla dupa unu planu câtu mai corespundietoriu, unu lucru ce le si succese.

La anulu 1870 fú numitu directoru in locul neuitatulu G. Munteanu. Luá inse directiunea sub cele mai grele impregiurári, candu nuori grei se ridicaseru asupra gimnasiului, si candu gimnasiulu veni in mai multe renduri din unele si alte cause in nentielegere cu guvernulu tierii. Dar precautiunea si tactulu celu intieptu alu defunctulu scíu se dea lucrului o directiune buna, încátu, cu tóte cà se sistá subventiunea dela statu, si se opri prin ordinatiune ministeriala si subventiunea din Romania, Gimnasiulu totusi inflóri, si se mai ridicara alaturea cu elu si o scóla reala si un'a comerciala.

Desi afacerile directiunei si órele de prelegere i-ocupau asia dicendu mai totu timpul: totusi elu nu intrelasá a lucrá si pentru literatur'a romana, scriendu dupa Pätz istori'a universalá pentru clasele din gimnasiulu superioru, si o multime de alti articli de valóre mare in unele foi periodice si in unele programe ale gimnasiului.

Doze lucruri caracterisau, pe langa vastele sale cunosciinte, pe defunctulu: o activitate neobosita si unu tactu raru, dar mai pre sus de tóte lu-orná prim'a recerintia a unui educatori: am órea catra elevii sei. Acést'a lu retienu in postulul seu pana la finea vietii sale, desí inca de multu i-se oferise de guvernulu Romaniei unu postu multu mai bunu, unu postu de profesorul la universitatea din Iasi. Este mare numerulu celor ce lu-deplangu pentru cà fie care elevu alu seu, si totu individulu, carele l'a cunoscutu a trebuitu se-si formeze convictiunea, cà in-trensulu a perdutu natiunea pre profesorulu si directorulu la inaltimea missiunei sale, si pre adeveratulu parinte. Singur'a consolare, ce ne remane la mormentulu acestui barbatu este cà multimea cea mare a eleviloru sei voru sustiené in activitate spiritulu lui in sinulu natiunei, si voru eternisá numele lui -- sacrificandu viéti'a loru dupa modelulu profesorulu si directorulu Mesiota pentru biseric'a si natiunea mama. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

D i v e r s e.

— **Parastasu** s'a celebratu Dumineca in 15 Ianuariu a. c. in biseric'a catedrala de aici, pentru sufletulu generósei femeie Elena Ghiba Birta, care a lasatu diecesei pentru scopuri de cultura o fundatiune de 51,195 fl. v. a. si alu fericitulu Ioanu Popovicu, factorulu principalu in acést'a acuisitiune frumósa. La parastasu a pontificatu Preasanti'a Sa Episcopulu Ioanu Metianu, conmemorandu la finea ceremoniei sacre intr'unu discursu emocionatoriu meritele nobilei fundatóre si a le sfatuitoriulu ei. — Unu altu parastasu solenu s'a celebratu in Duminec'a din 22 Ian. a. c., totu in biseric'a catedrala pentru odihn'a eterna a sufletulu Ilustrei Dómne Caterina Moaioni. Preasanti'a Sa D. Episcopu ponteficante a facutu panegiriculu ilustrei matrónne romane, intornandu cu deosebire simtiulu filantropicu, prin care acést'a nobila mama romana, s'a destinsu in viéti'a sa, — manifestatu prin impartirea a numeróse ajutóre si stipendie studintiloru romani lipsiti de midilócele materiale.

† **Papa Piu alu IX-le** in 7 a lunei curinte st. n. a incetatu din viéti'a.

— **Congresu internationalu de judei.** „New-Jork Herald“ anuncia cà rabinulu Davidu Rosemberg organisase, pentru 18 febr. viitoriu, unu congresu internationalu de ovrei la Baltimora. Acolo sunt convocati toti judeii din lume si aceia, cari de si netaiati impregiuru, reamintescu originea loru semitica dupa numele lor, ori dupa trasurile loru fisionomice. Scopulu congresulu este: a) De a capeté prin rugatiuni, ca judei netaiati impregiuru se se grabésca de a se supune acestei operatiuni; b) De a invitá pe guvernamente ca se cumpere Palestina, pentru ca se se transporte acolo toti judeii, cari s'ar indaratnicí de a nu repucá datinile religióse ale parintiloru lor.

„**Balu romanu** va arangia junimea romana din Arad u joi in 16/28 Februariu a. c. in sal'a Otelului „Crucea alba“ din Aradu. Venitul balului este menitu pentru alumneulu institutulu pedagogicu-teologicu de aici.

Anunciu.

Aducemu la cunosciinti'a DD. Preumeranti ai foiei nóstre „Higien'a si scól'a“ cà ne fiindu numerulu prenumerantiloru completu, nu potemu incepe edarea ei fara dauna. Deci se binevoiesca a mai asteptá pana in finea lui Fauru, càci urmandu in tóte dilele câte unulu séu doi prenumeranti, cugetamu cà pana atunci se va completá numerulu recerutu si apoi voru urmá numerii intardiati dupa olalta. Erá in casu contrariu vomu restitui DD. prenumeranti banii primiti si astfelu nu voru avé nici o dauna.

Despre incetarea acestei foi ne ar paré cu atátu mai reu cu câtu tocmái pregatiseramu intre altele „Tractarea aberatiunelor si morburiloru secuali“, cari fiindu de natura delicata si supusi unei sfeli -- rusne nejustificabile, prin negligere ori tractarea rea degeneréza si amarescu numai viati'a individuala, ci de multe ori si a familieloru intregi, ba si a generatiunelor urmatorie.

Unde din contra initiati in functiunile genitáli si in aberatiunile si morbiu loru usioru si-voru poté ajutá insusi.

Totu odata rogamu pe DD. restantieri din anii trecuti a refuí datori'a.

Temisiora 20. Ianuariu 1878.

Dr. Vasiciu.

C o n c u r s e.

1—3.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la clasa II-a din comun'a **Cenadulu-Magiaru**, protopopiatulu Aradului, se eserie concursu cu terminu de alegere pe $\frac{19 \text{ Februariu}}{3 \text{ Martiu}}$ a. c.

Emolumintele suntu: 200 fl. v. a., 10 jugere pamentu estravilanu, 7 jugere din pasculum, 6 fl. scripturistica, 6 stangeni lemne moi, gradina de legumi, estravilana de 300 □; quartiru liberu, diurne la conferintie 2 fl. v. a. pe tóta diu'a; dela inmormentari mari 40 cr. — mici 20 cr.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune au a-si asterne recursele loru instruate conformu st. organicu inspector. cercualu de scóle in Sieitinu; cei cu clase vor avea preferintia; avendu fiecare recurentu in vreo Dumineca ori serbatóre a se presentá in biseric'a gr. or. din Cenadulu-Magiaru, de a-si aretá desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci; recursurile in copie si intrate in diu'a alegerei nu se vor primí.

Cenadulu-Magiaru, $\frac{23 \text{ Ianuariu}}{4 \text{ Faur.}}$ 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Teodoru Popovicu**, insp. scol.

1—3.
Parochi'a protopresbiterului din comunitatea **Usdinu** are lipsa de unu capelanu.

Emolumintele sunt a treia parte dia sesiunea parochiala, precum si a treia parte din stola si biru.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si trimite recursele instruite cu tóte documentele prescise in stat. organicu, si adresate comitetului parochialu din Usdinu pana la **12 Fauru 1878**. Domnului protopresbiteru **Simeonu Dimitrieviciu** in Panciova.

Usdinu, 15. Ianuarie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Simeonu Dimitrieviciu**,
protopresbiterulu Panciovei.

1—3.
Conformu ordin. Ven. Consistoriu eparchialu greco-orient. rom. alu Caransebesiului dtto 29 Decembre 1877. Nr. 991 bis. se escrie concursu pentru unu cooperatoru in comun'a **Jebeliu**, cu terminu **pana la finea lunei lui Fauru a. c. st. v.**

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt: una sesiune parochiala. de 33 de jugere pamentu aratoriu si stol'a usuata dela 160 de case; catra acést'a, din functiunile ce va seversá in parochi'a protopresbiterala, va avé a 3-a parte din stola.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si tramite recursele pana in terminulu mai susu pusu instruite cu tóte documintele prescise de statutulu organicu D. protop. **Alesandru Ioanovicu** in **Jebeliu**; mai departe are se documenteze cá a absolvatu celu putienu 4 clase gimnasiale; totodata in vreo Domineca séu serbatóre se se presente in s. biserica spre documentarea destaritatei sale in cantate si tipicu.

Jebeliu in 22. Ianuaru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Alesandru Ioanovicu**, protopresb.

1—3.
Pentru statiunea invetiatorésca conf. gr. or. rom. din comun'a **Vermesiu**, Cottulu Carasiului, protopop. **Jebelului** se escrie concursu pana in **25 Martiu a. c. st. v.**

Emolumintele sunt: Salariu anualu in bani gata dela com. biser. 160 fl. unu ajutoriu dela ven. consistoriu de 40 fl.

Pentru recuise de scrisu 5. pentru spesele conferintieloru invetiatoresci 8 fl. 8 stengeni de lemne din care se se incaldiésca si scol'a, 2 jugere de pamentu aratoriu, si cortelu liberu cu 2 incheperi si cu gradina de $\frac{1}{2}$ jugeru. Recurentii sunt avisati a-si tramite petitiunile loru provideute cu documintele necesari pana la terminulu de mai susu D. protop. **Ales. Ioanovicu** in **Jebeliu**, si totodata in vreo Domineca séu serbatóre se se presente in s. biserica spre documentarea desteritatei sale in cantare si tipicu.

Vermesiu in 22 Ianuaru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

3—3.
Pe statiunea invetiatorésca rom. gr. or. din **Selciva**, inspectortulu **Birchisiului** se deschide concursu cu terminu de alegere pre **12 fauru a. c.**

Emolumintele sunt: 319 fl v. a. 3 jugere pamentu aratoriu estravilanu, 1 jugeru de gradina intravilanu; pentru participarea la conferintiele invetiatoresci 10 fl v. a. pausialu scripturisticu 6 fl. v. a. 27. 3 met. cub: de lemne si cuartiru liberu.

Din salariulu invetiatorescu de 319 fl v. a. alesulu invetiatoriu va avea a dá $\frac{1}{4}$, invetiatoriuu orbu, Partenie **Gasparu**, cátu va traí acest'a.

Doritorii de a ocupá acésta statiune, au a-si subscrerne recursele loru, instruate in intielesulu statutulu organicu inspectorelui cercualu de scóle, in **Bacamezeu** per: (**Kápolnás**)-**Selciva**, 9 Ianuaru 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Laurentiu Barzu**, inspectoriu cerc. de scóle.

3—3.
Pentru parochi'a vacanta din **Brestovati** ce apartiene la protopopiatulu **Lipovei** se escrie concursu pana in res-timpu de 4 septemani dela antaia publicare in fóia de facia, **12 Fauru a. c.**

Beneficiile parochiale sunt: Un'a sesiune de pamentu constatátore din 30 jugere catastrali; dela 38 de case cáte un'a mesura bucate in bóbe, si stol'a indatinata. Se observédia cá jumatare din tóte beneficiile susu aratate va folosí unu anu de dile o fiica neputinciósá remasa de repausatulu preotu. Parochi'a e de class'a III-a.

Recurentii au a trimite recursele loru Reverendisimuluí **Domnu Protopopu Ión Tieranu** in **Lipova**.

Brestovati in 27 Decemvre 1877.

Pentru comitetulu parochialu
Alexandru Ianitsary.

Vincentiu Biberea,
preotu adm. localu ca presiedintele
comit. par.

Ioanu Megia,
Notariu.

3--3-
Concursu se escrie in urmare ordinatiunei consistoriale de dtto 10 Novembre 1877 nru 857 bis: pentru vacanta parochie din comuna **Vlaicovatiu**, Cottulu **Timisiului**, protteratulu **Versietiuului**. —

Emolumintele sunt: una sesiune de 32 de jugere de pamentu, birulu si stol'a indatinata dela 165 de case, carii emoluminte sunt tóte de a-se inpartí in doua cu capelanulu din aceea parochie; totudeodata jumatare din venitu pre unu anu e de a-se dá veduvei preotese. —

Doritorii de a recurge la acésta parochia sunt avisati de a-si trimite recursele sale instruate in sensulu statutulu org. bisericescu Reverendisimuluí **Domnu Joane Popo-ai-ciu** protopresbiteru in **Mercina** per **Varadi'a**.

Vlaicovatiu in 9/1 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dnulu Ptopresbiteru districtualu.

3—3.
Ne insinuanduse la prim'a publicare nici unu recurentu prin aceasta se deschide de nou concursu pentru vacanta parochie diu comuna **Bratca**, protopresbiteratulu **Pestesiului**, Cottulu **Bihoru**, cu terminu pana la **12. Februariu c. v.** ér alegerea va fi in 13. Februariu v.

Emolumintele sunt: dela 140. case cáte una vica de cucurudiu sfarmatu, folosirea aloru 5. jugere de pamentu, cuartiru liberu, cu gradina, si stolele indatinate dela 200. de numere.

Doritorii d-a ocupá acésta parochie suntu poftiti a-si trimite recursele loru instruate in sensulu statutulu organicu, si adresate subscrisuluí, posta ultima **Élesd**.

Datu in **Bratca** in 9. Ianuaru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Teodoru Filippu**, administratoru protopopu.

Redactoriu respundietoriu: **Vincentiu Mangra**.